

MUSEUM

47

«'t nieuwhuys»

HOEGAARDEN

ALPAIDIS

TIJDSCHRIFT voor HEEMKUNDE
FOLKLORE en OUDHEIDKUNDE

't nieuwhuys
hoegaarden

1977 aflevering 2
13^e jaargang
nummer 47

inhoud

- 't Nieuwhuys, marie onder de franse
tijd blz. 2
- Een grete steet te Heegaarden blz. 9
- publicitaireleden blz. 15
- Oude testamenten blz. 25

't NIEUWHUYS

marie onder de franse tijd

1- RECENTE ONTDEKKING.

=====

In 1973 is de Studie- en Navorsingscommissie van 't Nieuwhuys - museum te Hoegaarden erin gelukt in Parijs een omvangrijke bundel briefwisseling weer te vinden uit de periode van de Franse Revolutie en het Keizerrijk, dragende als titel: "Departement de la Dijle, Arrondissement Louvain, Canton Hougarde"

Samen met de reeds vroeger terug gevonden republikeinse registers "Séances et délibérations de la Municipalité du chef Lieu et Canton de Hougarde" werpen deze onlangs ontdekte "Lettres et Correspondances de la Préfecture" een nieuw licht over de troebele tijden van het franse schrikbewind en brengen een onuitgegeven en wellicht de meest belangrijke bijdrage tot de reeds zo rijkgevulde geschiedenis van Hoegaarden en van 't Nieuwhuys.

Deze oorkonden maken de meest sensationele gebeurtenissen uit de franse revolutietijd bekend en geven het onweerlegbaar bewijs, dat de ganse periode van het franse schrikbewind rond het Nieuwhuys draaide, want daar hadden de nieuwe meesters hun "Mairie" ingericht, van waar zij over 16 dorpen heersten met Hoegaarden als hoofdplaats van het kanton.

Weinig of geen geschiedschrijvers hebben tot heden deze oude akten onder ogen gekregen, geen enkele tenminste maakte er gewag van in zijn werk tot zelfs Alphonse WOUTERS niet, zodat zij als nieuwe geschiedkundige bronnen mogen beschouwd worden, die tal van geheimen onthullen, waardoor vroegere veronderstellingen en beweringen, nu definitief kunnen bevestigd of weerlegd worden.

2-DE VROEGERE GEMEENTEHUIZEN VAN HOEGAARDEN

De keuze van gemeentehuis ging te Hoegaarden van oudsher steeds gepaard aan de politiekvoering van de tijd. Het was een van die vele tradities uit het vermaarde Bierdorp, waar de inwoners periodisch naar vernieuwing zochten, om uiting te kunnen geven aan hun tegenwoordigheid. Maar telkens wisten zij hun zaak zodanig aan belangrijke gebeurtenissen te koppelen, dat hun stempel op de plaatselijke geschiedenis werd gedrukt en hierdoor steeds een nieuwe mijlpaal plantten op de lange baan van hun bestaan.

In de loop der tijden heeft Hoegaarden reeds meerdere gemeentehuizen gehad, allen een eigen naam dragend en door een wel bepaalde periode afgebakend. In feite waren het vroeger geen gemeentehuizen zoals nu eerder lokalen waar de schepenen en raadsleden hun zittingen hielden, vergaderden en beraadslaagden. Het eigenlijk administratief werk werd door de aangestelden, griffier, ontvanger enz... in hun huis gedaan en daarvan lezing gegeven op de zitting in hun lokaal.

Deze lokalen waren dus meestal gewone herbergen, voorbehouden aan de gemeenteraad voor de zittingen. Vanzelfsprekend moesten de uitbaters het volle vertrouwen genieten of zelf deel uitmaken van de Raad. De oudste sporen leiden ons terug tot in de XIVe eeuw toen het DORPSHUYS ('torpshuys) van Hoegaarden zou gestaan hebben ergens "in die Cuype aen die Kercke" (vermoedelijk het huidige gerestaureerde huis nr 25 op de gemeentepplaats) Wellicht was daar het eerste lokaal waar de Hoegaardse Schepenbank vergaderde, nadat zij in 1289 van de Luikse Prinsbisshop haar "Keure" had ontvangen en waardoor haar juridictie tot " Vrijheid " uitgeroepen werd.

In 1448 werd de eerste steen van een nieuw Dorpshuys gelegd. We weten alleen dat het "op die plaetse beneden die Kercke" lag; dus lager dan de kerk langs dezelfde kant.

Wij veronderstellen dat het voormalige Dorpshuys bouwvallig was geworden, afgebroken werd en terug opgebouwd, zodat het zich dus op ongeveer dezelfde plaats bevond.

Het nieuwe gemeentehuis werd in elk geval grotendeels in steen opgetrokken, met pannen en schaliëndak, hetgeen voor die tijd een weelde betekende. Maar er kwam toch nog leem bij van pas en af en toe moest er aan gemetst, geplakt en gedekt worden zoals uit de oudedorpsrekeningen blijkt.

Vermits de gemeente de grootste onkosten betaalde, was het voor de eigenaar wel belangrijk, om in zijn huis het lokaal van het gemeentebestuur te hebben.

Aanvankelijk droeg dit nieuwe huys de naam van "Dorpshuys der Vrijheydt"

Later in 1617 werd het "Rechthuys" der Vrijheydt genaamd, omdat de Schepenbank er rechtsspraak hield. Het was daar dat in de tweede helft van de XVIIe eeuw de Hoegaardse Vroedschap tot stand kwam, waaruit later de dijnastie der V Geslachten groeide.

Ingevolge de Raad van deze Vroedschap, kreeg het huis in 1669 ook de benaming van " RAEDTHUYS " Meier DEPA3 stelde er de Hoegaardse aristocratievorm in.

In de XVIIIe eeuw, "de gouden eeuw der Sweertsen" genoemd, gingen de wethouders naar een andere vergaderplaats over, namelijk naar het huis "St. Nicolaes" gelegen op de Houtmarkt recht over de huidige woonst van de heer BAIL. Dit huis (heden verdwenen) werd destijds bewoond door Petro FALKENBERG en kwam later in het bezit van de familie HAUMONT. De oude Regentie kwam er samen en handhaafde er de macht van de Hoegaardse Vroedschap en het prestige van de bevoorrechte geslachten. Onder de scepter van het oppermachtige Sweertshuis, ving het dictatoriaal bewind der Schepenfamilies aan.

Hun nieuw lokaal werd "Raedthuys der Wethouders" genaamd en het was daar, dat de Meiers COLLAERT en SCHEPERS het hoofd moesten bieden aan de eisen van de steeds sterker wordende volksklasse. De dorpswisten van 1749 werden er beslecht, de plannen tot de bouw van de nieuwe kerk besproken en de eerste revolutionaire onlusten doorstaan.

In 1789 werd de Regentie tijdens een machts-greep door het volk vervallen verklaard en de Schepenen uit hun functie ontheven. De opstandelingen hadden gebruik gemaakt van een ogenblik dat ook te Luik onlusten waren uitgebroken, waardoor de Bisschop veroorzaakt werd de vlucht te nemen. De nieuwe bewindsploeg, geleid door Notaris VAN AUTGAERDEN, die zichzelf tot Regent-Burgemeester uitriep, noemde zich de "wettelijke Municipale Raad door het volk verkozen". Hij vestigde zich tegen wil en dank van de uitbater, in het lokaal van de onttroonde wethouders.

Langs de andere kant bleven de Regenten zich als "de officiële vertegenwoordigers van het Prins-bisschoppelijk gezag" beschouwen en gingen naar een ander lokaal over, genaamd "die genese Capelle" gehouden door Nicolas BRIEVEN en gelegen "omtrent die Kercke" (ergens aan de kerk). Zodoende waren er te Hoegaarden rond dat tijdstip twee gemeentehuizen. Het was echter in "die genese Capelle" dat in 't geheim door de mannen van Meier SCHEPERS, de ontmaskering van VAN AUTGAERDEN werd voorbereid.

In 1791 keerde de orde weer. De Bisschop kwam terug op de troon en herstelde de oude Regentie in haar eer en recht. Zij bleven echter in "die genese Capelle" vergaderen, omdat BRIEVEN hun was trouw gebleven. Helaas, het zou van korte duur zijn want de franse revolutie stond voor de deur en maakte snel een einde aan alles wat betrekking had met het Oud-Regiem.

3-NAAR 't NIEUWHUYS.

=====

In 1794 na de tweede inval der fransen werd het oud stelsel ten val gebracht en de Regentie voor-
goed ontroond.
Ons land met inbegrip van het Prinsbisdom Luik werden bij Frankrijk ingelijfd en de nieuwe bewindsploeg die in de Luikse enclave van Hoegaarden, het Korps der Wet-
houders had verdreven, nam met Notaris VAN AUTGAERDEN als 1° Nationaal-Agent, alle macht in handen.
Zij zochten naar algemene hernieuwing en keken ook uit naar een nieuw geschikt dorps huis (maison commune), want zij wilden niet langer vergaderen in een lokaal waar de kiemen hadden gehangen van "l'ex-principauté tirannique, ainsi que de la royauté et de cohorte de chanoines, qui nous ont dévoré de tous temps"

De keuze van VAN AUTGAERDEN viel op 't Nieuw-
huys (huidig museum van Hoegaarden), eigendom van zijn schoonbroeder Jacques Philippe VAN NERUM, ~~aan~~ destijds bewoond door diens dochter Barbe VAN NERUM, gehuwd met de gemeente-ontvanger Henri DEWELHEYNS.
VAN NERUM stond aan de nieuwe bewindsploeg een deel van 't Nieuwhuys af, om tot "maison commune" ingericht te worden.
Van uit dit huis werden te Hoegaarden de republikeinse jaren ingeluid, de revolutieperiode, het schrikbewind en de Besloten tijd vingen aan.

In 't Nieuwhuys werden tijdens de franse overheersing, de wind en het weder gemaakt, tranen en vreugde leed en plezier. De nieuwe heersers voerden er alle decreten van de Prefectuur uit en troffen er de hatelijke beslissingen nopens de belastingen, de conscriptie, de afschaffing van de godsdienst en het verbeurd verklaren van gronden en eigendommen.
Van daar uit regeerden zij over 16 dorpen, Outgaarden, Zetrud-Lumay, Bost, Ezemaal, Goetsenhoven, Hakendover, Sluizen, Linsmeau, Opheylysssem, Neerheylysssem, oorbeek, Overlaar, Rommersom, Houtem St Margriet en Wulmersum met Hoegaarden als hoofdplaats van het kanton.

De eerste sporen over de "Mairie" in 't Nieuwhuys werden terug gevonden in het register der beraadslagingen van 4 Theridor An III de la Republique (22 juli 1795)

"De municipalityd aenhoort hebbende Joannes Henricus DEWELHEYNS den ouden, ordonneren aen teghenpartijen te compareren voor de municipalityd in haere sitplaetse bij DEWELHEYNS (de jonge) in het nieuwhuys"
en verder ook nog:

"in onse oude gewoonelijke sitplaetse" (5 thermidor III)
en "in onse vergaederplaetse" (6 thermidor III).

Een week later op 12 thermidor spreekt het register van:
"la maison commune chez Jean Henry DEWALHEYNS" en ook
"maison commune du chef hieu et Canton de Hougarde"
Op 13 thermidor werd geschreven "in onse gewoonelijcke
vergaederplaetse der municipaliteyt" en op 29 thermidor
"en la maison de Henry DEWALHEYNS le jeun, leur trésorier"
Tot hier de benamingen die door de gemeenteraad aan
't Nieuwhuys werden gegeven.

4-HET HUURKONTRAKT

=====

Op 19 Prairial An IV de la République Française
une et indivisible (7 juni 1796) werd tussen de eigenaar
en de huurders het huurkontrakt opgesteld; hieronder weer-
gegeven in zijn oorspronkelijke vorm met fouten en ge-
zegden.

Liberté

Egalité

Sur proposition de faire l'Etat des dépenses ad-
ministratives relativement aux arrêtés portés à cet égard
par l'administration centrale du département de la Dyle par-
venus à cette municipalité, la même elle est convenu avec
le citoyen philippe jacque van nerum habitant d'Hougarde,
qu'il à rendue sa "neuve maison" annezée à celle habitée
de son beau-fils henri dewalheyns avec son épouse, fille
du dit vannerum icy présent et rendant la ditte neuve mai-
son à cette municipalité l'acceptant avec toutes les places
y contenues de haut et en bas depuis les greniers jusqu'aux
cavec inclusives pour occuper cette maison et y entrer au
premier jour du mois prochain de messidor (19 juin 1796)
afin d'y tenir leurs assemblées et séances (noteer hier dat
Van Nerum reeds gedurende een jaar zonder kontrakt had
verhuurd).

La quelle occupation devra durer un an antier
après que, la renonciation d'icelle sera faite par la ditte
municipalité ou de la part du dit rendeur, cela pour et
parmi payant à ce dernier douze pistolles annuellement ou
une pistolle par mois argent courant de Brabant, faisant la
somme de cent et vingt-six florins par an à condition que
tous les réparations et entretient de la ditte maison se-
ront à charge du dit rendeur à l'exception cependant de
celle à causer éventuellement de la part de cette munici-
palité.

Item en cas que la municipalité trouverait à propos
d'y faire quelques réparations de places ou de faïences quel-
ques murailles séparatoires, que le rendeur les devra faire
à sa charge, sans qu'elle sera tenu d'y contribuer sous
quel prétexte qu'il puisse être, qu'il sera tenu aussi d'
achever ou faire les plafonds, ou ils ne se trouvent en-
tièrement achevés.

La même cette municipalité à rendue la construction de deux douzaines de sièges en jeune pin pareilles de celles qui se trouvent dans la place.

La place de séance de la municipalité à pour et parmis payant douze couronnes faisant trois livres de francs de la pièce à et au profit de français Bailly manans d'Opheylysssem présent et acceptant la ditte construction et ...parmi que les dittes sièges seront livrées en la maison commune de ce lieu endéans 3 décades dela date de cette, le tout bien conditionné.

La même comparut le citoyen Jean Stockmans, maître menuisier en cette commune qui à accepter l'entreprise de faire et construire quatre tables du bois blanc, pareilles de la plus grande dont cette municipalité fait usage dans leur place de séance actuelle, pour et parmis qu'elle payera dix livres de francs de chaque table, faisant quarante livres en tout qui seront payés au dit tockmans aussitôt les dittes tables livrées bien conditionnées livrables endéans trois décades de la date de cette.

Le tout fait et passé en date et séance que dessus y présens les dits rendeur et acceptants, avec les membres de cette municipalité, soussignés et était signé :

Jacobus Ph. Van Nerum, Jan Stockmans, François Bailly, J.B. Van Autgaerden, commissaire du Canton, P.H. Putzeys, président, J.F. Claes, agent mun. H. Houbart agent de Zetrud-Lumay, Vanhelmont ag. adjoint, J. Hamels, ag. Mun. Hanset ag. mun., Nijs ag. adj. F. Van Autgaerden, J. Van Elderen, ag. mun. Schuermans ag. mun., F. Berwouts, ag. mun., Latinne ag. mun., Hanesse agent, H. Dewalheyns agent.

Een Grote stoet te Hoegaarden

Op 27 juli 1930 ging te Hoegaarden een grote stoet uit, ter gelegenheid en herdenking van de honderdste verjaring der Belgische Onafhankelijkheid. Het lijkt ons interessant de samenstelling van deze stoet nader te beschrijven opdat dit groots gebeuren zou be waard blijven voor het nageslacht.

Alle huizen waren die dag met de nationale drie- kleur en de kleuren van Hoegaarden bevestigd, terwijl over de ganse voorgevel van 't Nieuwhuys (huidig museum), groene bloemengirlandes hingen en een bebloemde foto van het Vorstenhuis.

Van overal waren de nieuwsgierige mensen toegestroomd, om de prachtige stoet bij te wonen en met eigen ogen te bewonderen, want alom stond de spreuk bekend "als de Hoegaardiers iets doen, doen zij het goed".

De "cortège" zoals algemeen gezegd werd, zag er uit als volgt:

- een groep ruiters

=====

Twintig fiere ruiters uit Kerkom, gezeten op sterke gezonde Brabantse paarden openden de stoet en baanden de weg voor al die prachtig uitgedoste groepen en praalwagens die volgden.

De ruiters met laarzen en sporen, droegen de oude boerenhoed met brede rand en hadden om de schouders over de borst, het grootlint met de kleuren van hun gemeente, waarop het woord "Kerkom" prijkte.

Zij waren de herauten die de herdenking van de Onafhankelijkheid aankondigden en werden gevolgd door de Boerengilde, het fiere ras van landbouwers, die de vruchtbare Haspengouwse akkers bewerken.

-Belgie en de negen provinciën
=====

Een praalwagen getrokken door twee paarden en opgebouwd door "Hulp en Bijstand" verbeelde ons land en de negen provinciën.

De wapenschilden hingen in al hun pracht en praal en in schitterende kleuren, aan weerzijde van de mooi versierde en bebloemde wagen. Daarop hadden negen mannen en vrouwen plaats genomen, die elk in traditionele klededrucht een provincie vertegenwoordigden en onder de bescherming stonden van Belgie, uitgebeeld door een mooie jonge vrouw, staande onder een gouden baldakijn met in de linkerhand het Belgisch vaandel. De praalwagen werd gevolgd door de leden van "Hulp en Bijstand" en door de katholieke harmonie.

-Het wapen en de kleuren van Hoegaarden
=====

De gemeentelijke Jongensschool beeldde met een veertigtal leerlingen de kleuren van Hoegaarden uit en droeg het wapenschild, "bisschopsarm met staf en manipel van goud op veld van azuur"

Gekleed in witte hemdjes met brede blauwe lendengordels en op het hoofd een soort Zouavenmuts waarop het wapen van Hoegaarden prijkte, stapten zij fier en goed gelijnd op, gevolgd door 15 soldaten en 15 vrijheidsstrijders van 1830.

-Het Hoegaards Bier
=====

Onmogelijk Hoegaarden te eren zonder zijn bier. Daarom had "Help U zelve" een majestatische praalwagen opgetimmerd gelijkend op de ingang van een tempel en getrokken door vier paarden.

Op de wagen stond een grote brouwerskuip waarin vier gasten, onder het waakzaam oog van de Meester-Brouwer, met de roerstok het heerlijk Hoegaards nat roerden.

-De nieuwe brouwerij
=====

Onmiddellijk daarop volgde een gemotorizeerde praalwagen van de Brouwerij der Gebroeders Lories, rijkelijk bevlagd.

Op een reuzenton had Bacchus plaats genomen, omringd door zijn knechten en lijfwacht, die triomfantelijk de nieuwe Hoegaardse biersoorten verkondigden

-De Hoegaardiërs van 1830
=====

De gemeentelijke meisjesschool stapte op met langs weerszijden 10 kinderen in witte kledjes en gekleurde zonneschermen.

In 't midden gingen vier echtpaartjes in klederdracht van 1830, de vrouwen met kapsel en lange gewaden van grootmoeder en de mannen in blauwe kiel met pet en pijp uit grootvaderstijd.

-De Belgische vlag

=====

Dezelfde school beeldde ook de Belgische vlag uit. Een dertigtal meisjes in driekleurige kledjes droegen een sliert van groen, afhangend uit een bebloemde hemel waaronder een meisje ging dat België vertegenwoordigde. De groep werd besloten door 8 meisjes met driekleurige zonneschermen.

-Het zegevierende België

=====

Dhr. Michel GIROULLE had een bebloemde praalwagen laten opbouwen getrokken door twee paarden. Hij was bezet met engelen, die uit lange trompetten een zachte muziek lieten horen. In 't midden van de wagen, hoog op een paal, stond een tweedekker met het opschrift "Vers l' Avenir" die gekleurde slierten bevatte, gehouden door Engelen die naast de wagen liepen en allen een sterrenkroon droegen. Achteraan bevond zich een troon waarin een Prinses straalde.

-Charlier, het Houten Been

=====

De Oudstrijdersbond van Hoegaarden, ging een praalwagen met vier paarden vooraf, waarop 5 vrijwilligers van 1830 stonden. Een hield de vlag der Onafhankelijkheid in handen, terwijl de vier anderen het kanon bedienden dat tussen struikgewas stond verborgen. Onder hun bevond zich de nationale held Charlier met het Houten Been. Zij herinnerden aan de gevechten in het Park van Brussel.

-De Belgische Koningen

=====

De Vrije Jongensschool vormden met een 50 tal leerlingen de groep de Belgische Vorsten. Leopold I, Leopold II en Albert I, omringd van zijn soldaten in uniformen uit de verschillende perioden, stapten fier en krachtig op.

- Kongo

=====

Dan volgden een 15 tal negers met tam-tam en tovenaars. Zij verbeeldde de heidense gewoonten en het bijgeloof in Kongo en droegen in hun midden een reuzenmasker van een afgod.

Na hen kwam de Jacht en de Visvangst, alles origineel nabootst naar de gewoonten uit de " brousse ".

-Mesinga en zijn gevolg

=====

Het Opperhoofd Mesinga en zijn hof op een grote feestdag was de groep die door het Klooster en de Vrije Jongensschool werd verwezenlijkt.

Temidden van zijn slaven en zijn vrouwen die met palmbladeren wuifden, stapte Mesinga in groot ornaat achter een tam-tam op.

-Hulde aan de Hoegaardiers in Kongo

=====

Daarop volgde de bijdrage van Hoegaarden tot de beschaving van Kongo.

De Pionniers en de Missionarissen die de missieposten betrokken en de wildernis verkenden.

De eerste praalwagen met het opschrift "Bravo Hougaerden" verzinnebeeldde de Kongolese ster gehouden door een met wijde witte mantel geklede jonge vrouw en vergezeld door een Prins en een Prinses.

Daarachter stapten fier de groep kajotsters met hun bannier op kop.

De tweede wagen zeer bebloemd en bevlagd, droeg het opschrift "Factorijen van den Heer B. VANDERMOLEN " en bracht hulde aan de Hoegaardse Pionniers in Kongo die er in de koffieplantages werkten.

En dan kwam de derde wagen, de mooiste gewijd aan de Missieposten van de Hoegaardse kloosterzusters in Kongo. Temidden van palmbomen en tropische vruchten, stonden twee zusters die beschermend over enkele negerkinderen waakten ergens in een missiepost.

-De Duif - soldaat

=====

De Hoegaardse Duivenbond had een praalwagen door vier paarden getrokken, die aan de loopgraven van de Yzer herinnerden.

Achter een berm zandzakjes "Vaderlanders" lagen enkele frontsoldaten loerend naar de vijand. Af en toe lieten zij een duif op die met een bericht naar de Kommando-post vertrok.

De wagen werd gevolgd door de leden van deze bond.

-Het zwaar geschut
=====

De praalwagen van Dhr. Edouard MOREAU omvatte een zwaar artillerie-stuk gecamoufleerd door dicht struikgewas, waar door soldaten waakzaam loerden. Deze episode uit de oorlog 1914 - 1918 herinnerde aan de opstelling achter de Yzer.

-Het verborgen vaandel
=====

De Nationale Strijdersbond had op een praalwagen getrokken door twee paarden, een loopgraaf uitgebeeld waarin een kanon stond opgesteld en waar ook een glorierijk regiments vaandel verborgen stak. De post werd verdedigd door een handvol dapperen.

-Het Voorlopig Bewind
=====

Een praalwagen der Mutualiteit van het personeel van de Grand-Pont, toonde het voorlopig staatsbestuur, die ons land in 1830 als erfelijk koninkrijk uitriepen. Baron d'HOOGVORST, Charles ROGIER, JOLY, GENDEBIEN, VAN DE WEYER, Graaf Felix de MERODE en DE POTTER maakten deel uit van het voorlopig bewind en zetelden plechtig in het Congres.

Zij werden gevolgd door de harmonie "Les Mèlomannes de la Grande-Ghète"

-De Vredeszon
=====

Een praalwagen gebouwd door "de Ware Vrienden" verbeeldde "de Zon van de Vrede, bron van voorspoed". Op een troon zetelden de Maagd der Vrede omringd door drie andere maagden en beschermd door twee soldaten. Achteraan boven op de troon prijkte de Belgische Leeuw en het Vredeswoord "PAX"

-De Landbouw
=====

In de stoet stapte ook het toneelgezelschap "Union Dramatique de Zétrud-Lumay op die de oude en de nieuwe landbouw vertegenwoordigde. Boeren en boerinnetjes met zeis en pikhaak en dorsvlegel gingen de moderne landbouwmachines vooraf, getrokken door paarden. Zij toonden de evolutie van de landbouw.

-Modern Toneel

=====

De Hoegaardse toneelkring "Vreugd in Deugd" was flink vertegenwoordigd en gaf een beeld van het modern toneel. Deze vereniging had met niet minder dan drie groepen, allen verkleed in "scenes" van hun toneelleven het moderne toneel uitgebeeld.

-De Vervoermiddelen

=====

De Matigheidsbond van Hoegaarden had op zijn beurt eveneens drie groepen samengesteld die aan de oude en nieuwe vervoermiddelen herinnerden. Zo zag men eerst de oude fietsen, de eerste trein en de auto.

-Het Vredelievend België

=====

De prachtige stoet werd besloten met een uitzonderlijk mooie praalwagen, getrokken door vier legerpaarden. Op de twee eersten hadden ruiters van 1830 plaats genomen en op de twee volgenden zaten deze van 1930. De praalwagen zelf bevatte een troon waarop een meisje zetelde die België vertegenwoordigde. Aan haar voeten lag de fiere "Belgische Leeuw" vreedzaam kijkend naar al die pracht en praal. Vooraan op de wagen stonden twee vrijwilligers van 1830 en achteraan twee soldaten van 1930, terwijl op de achterzijde van deze laatste praalwagen in gouden letters op rood en zwarte grond de leuze schitterde,

"EENDRACHT BAART MACHT"

En zo vierden de Hoegaardiërs de honderste verjaring van de Belgische Onafhankelijkheid en toonden andermaal aan de duizenden toeschouwers tot wat de zonen en dochters uit de brouwersgeslachten in staat waren.

Oude testamenten uit het Parochiearchief van Hoegaarden

DOOR AMBASSADEUR
L. BORREMANS

VERVOLG

=====

T.27 TESTAMENT VAN Jan SCHOENSETTERS, man van Catharina
VAN TRICHT (14-7-1653)

=====

Zijn vrouw krijgt het hof gelegen te Nerm, reg. Heerenstraet
de erfgen. Geysbrecht VANDEN BEMPDE, Jan HERMANS.
Hij begeert dat de voorkinderen van Willem BUECQUENS:
zullen gelijk delen "oft die moeder leefden nopende die
resterende goederen"

Erfgenamen: zijn kinderen en de kinderen van Willem.
Getuigen: Peeter VAN GOIDSNOVEN en Jan SCHOENSETTERS.
Gemaakt door Gouvert TILIMANS (Godefridus TIELMANS).

=====

T.28 TESTAMENT VAN Lijsbet ACHTENPLAETEN, weduwe van
Jan BIERTEN (28-8-1654)

=====

Zoon Henrick krijgt 6 vaten of stucken van twee amen en
half (2,5) en wel de beste van haar vaten, een koe, de man-
tel van hun vader en lijnwaad voor zes hemden, twee stuc-
ken bier of de waarde ervan, de helft van het
gelegen achter dat huis waar de kelder in staat reg.
Jaack KEENIS.

Haar zuster of nicht Anneken die bij haar inwoont krijgt
haar bruine rok, met het "swert lijff, een elle laken, twee
slaaplakens met een deken, een paar kousen, een paar schoenen
een coerslijff met mauwen, drie van haar hemden met haar
halfkleren.

Zoon Henrick krijgt twee zilveren Agnus Dei.

Aan Lijsbet, de dochter van haar zoon Jan/Haar "huyck"
met een paar slaaplakens.

De waarde van haar zal dienen om voor haar ziel
te bidden.

Aan de armen van Hoegaarden geeft ze vier halsters koren
en aan de Minderbroeders een halster tarwe en twee hal-
ster koren.

Aan O.L.Vrouw in St. Gorgonius: zes gulden voor een doek.
Drie jaar zal er een jaargetijde geschieden voor haar en
haar man.

De resterende meubelen gaan naar al haar kinderen.

Getuigen: Michel SAELMAECKERS en Peeter TIELEMANS.

=====

T.29 KOPIJ VAN HET TESTAMENT VAN Goosen VAN MOL, jongman
(omtrent 40 jaren en kranck te bedde) 27-5-1656.

=====

Voor notaris RENSON

Zijn broeder Jaecques krijgt het deel van het huis dat
hij heeft te Nerm.

Zijn zuster Lijncken krijgt zijn deel in de goederen ge-
legen in Brabant onder Autgaerden of daaromtrent.

De resterende goederen, gelegen alhier, zijn gelijk te
delen door voornoemde broeder en zuster, uitgesloten de
andere broers en zusters, die allen een gulden erfelijk
krijgen ofwel de waarde daarvan: 16 gulden.

Catlijn krijgt ook de meubelen van hunnen sterfhuyse
het "scappraye" welk hij legget in het voors. huis te
moeten blijven en dat alles om de affektie die zij hem
hebben "gedraeghen, vrintschap ende dinste".

Jaecques en Catlijn zullen jaarlijks een mis laten doen
van 3 gulden, tot aan hun dood.

Getuigen: E.H. Canunick Peeter VAN GODTSENHOVEN en
E.H. Canunick Henrick CAENEN en Jan VANDEN BEMPDE

=====

T.30 TESTAMENT VAN d'EERBAERE MANSPERSOON Jan HAMELS
(15-4-1657). Gedeeltelijk klad

=====

Stuk land van 5 dagmaal in "den Capuyn" reg. Roesbeck
Peyken, Lambrecht CANS, Klooster van Park, Kapitel van
Hoxem.

Gaan naar: zijn vrouw Anna PREUVENEERS: een dagmaal,
Geertruydt COENEN: een dagmaal, Maria COENEN een dagmaal,
Servaes GHEENS: twee dagmaal voor al hetgeen hij hem moet
voor huur en dienst aan hem gedaan.

Aan Jan MARELS een rood jong veulen en een half dagmaal
land in het Wijgaertblok, reg. 's Heerenstraet, Jacques
PRUVENEERS.

Aan Anneken LAENEN geeft hij een zwaard rund.

Resterende goederen gaan naar zijn vrouw Anna voornoemd.

=====

T. 31 RENTEN TE BETALEN DOOR Lambrecht DE WELDE AAN
Geertruyt HERMANS (extract uyt Scepenenprotocolle voor
Scepenen Vincent BONJAN en Jan VAN AERSCHOT)

=====

1. 26-4-1658
2. 12-3-1665

1.
Lambrecht DE WELDE, zoon van Henrick, bekent ontvangen te hebben uit handen van Geertruyt HERMANS wed. wijlen Aert MERTTENS, de som van 48 gulden B. eens, voor een jaarlijkse rente van 3 R. guld. erfelijk, gehypothekeerd op de goederen van zijn vader zaliger, alsnog onverdeeld en in tocht bezeten door moeder Catelijn BILLEN, verdeeld over zes of zeven verschillende stukken, tezamen 7 bunder, gelegen omtrent Bloetenberch in de Schaeredelle en omtrent Houthem.

2.
Lambrecht DE WELDE bekent ontvangen te hebben van Geertruyt HERMANS 48 gulden voor 3 gulden erf. op 26-4-1658 Get. secr. de LONQUEVAL.

=====

T. 32 TESTAMENT VAN Jan KENIS (30-8-1658)

=====

Zuster Catharina krijgt 12 gulden erfelijk, bepand op huis als zij in het begijnhof hatt en een rente van 20 gulden, hem gelaten bij testament van zijn vader zaliger, Leo KENIS, bepand op Pieter PIRET en Vranck SWELDEN huis nu de erfgenamen Jan VAN MOL.

Erfgenamen: zijn zusters
Getuigen: Everardus BRESSIN en Petrus GEERDTS.

=====

T. 33 TESTAMENT VAN Pieter CHRISTOPHORI, man van Margriet VAN MOL (9-2-1659)

=====

Schenkt aan zijn vrouw:
-drievierdel land gelegen op "den groenen wech", reg. de erfgen. Henrick CUELERS, de erfgen. Mattheys GOFFERTS, den groenen wech.

-een half dagmaal land achter Gabriel PIETERS hoof, reg. Jan VAN NAUVREN, Mielis GIELIS, Kapitel van Hoxem.

-vijf vierdel land gelegen bij Roosbeecken peeken, reg. FRANS en LIEMANS en de Tafel van Oorbeek.

Getuigen: Reinier VANDER MEER en Judocus VERVEAUS
Gemaakt door: Gerardus COLLARTS, kanunnik van Hoxem.

=====

T. 34 TESTAMENT VAN Jan GEERTS en Catlijn VANDEN DIJCK
(12-8-1659)

=====

De langstlevende mag beschikken over "alle haere goederen die sij tesamen hebben sonder daer toe eenich consent te hebben van haere kinders"
Hun huis te Nerm reg. "de Lumensche straet", Jan ASSELS, de "straet van Hougaerde", gaat naar hun dochter Cathelijn.

Getuigen: Matheus RIEMS en Gielis FREMONT.
Gemaakt door pastoor J. VANDEN PUTTE.

=====

T. 35 TESTAMENT VAN Agnes JANNEN, weduwe van Jan SCHANDELON (3-12-1659)

=====

Haar schoonzoon Gooris krijgt een half bunder land en een half dagmaal vooruit, uit het deel dat zij na deling tussen haar en haar broeder Gierart JANNEN zal hebben, en dat voor de 250 g. die Gooris aan zijn schoonmoeder Agnes heeft gegeven. De rest van voornoemde goederen gaan naar al haar kinderen.

Alle kinderen delen in haar meubels uitgenomen "haer huyck ende nieuwen rock" die gaan naar haar schoondochter Ermelindis.

Haar zoon Jan krijgt een stuk land van "25 roden omtrent geleghen opden Vareberch reg. de straet lijdende van Hoxem naer Hougaerden".

Haar schoonzoon Niclaes EVERADTS krijgt 20 gulden eens "ter consideratie van eenich gelt welk hij haer ghedaen heeft".

Gemaakt door pastoor J. VANDEN PUTTE.

Op blad 3 staat volgende verklaring: "op heden den 4 decembris 1659 getuygen wij ondergescreven gehoort te hebben uyt den monde van Lucia JANNEN dese woorden: ick heb mijn suster Agnes JANNEN gegeven dat half bonder landts t'gene leydt achter de Luyt oft bij den Slangenhof".

Regenoot PERCK in twee sijden, de kerck van Oirbeeck ten derde ende dat ter oirsaeke dat ick daer soe wel ansie me heb om die rinte die het voorscreve landt schuldich is aen het cloester van Cabbeeck".

Getuigen: Maeyken SANTEMANS, Jan SANTENS en Jacquemijn van STASBORN.

Gemaakt door pastoor J. VANDEN PUTTE.

=====

T. 36 TESTAMENT VAN Catlijn GILIS, weduwe van Goosen VAN MOL
(1-1-1660)

=====

Zij maakt aan "Jean DE VIEUX man ende momboir van Elisabeth VAN HAVENDOREN voor desen getrouwt geweest met Antoin VAN MOL sone haers testatrice, alsulcke helft van huys, hof ende geleghe groot omtrent vijf dachmalen gelegen tot Aelst daer sij testatrice tegenwoordich in is woonende reg. 's Heerestraete de weduwe wijlen Peeter VAN HAGENDOREN, Willem FREDRIX, Henri LE MARISCHAL, de weduwe wijlen Lambrecht DE BUCK tot profijt van het achtergelaten kint van Antoin VAN MOL en Elisabeth".

Haar erfgename is Catharina VAN MOL, dochter van wijlen Antoin VAN MOL en Elisabeth VAN HAGENDOREN.

Getuigen: Willem VAN HERBERGHEN en Jan LE MARISCHAL
Gemaakt te Aelst door pastoor J. VANDEN PUTTE.

=====

T. 37 TESTAMENT VAN Barbara NIJS (27-1-1660)

=====

Zij houdt 8 g. en 9 st. voor een degelijke begrafenis van verlopen renten aan Marcelis VANDEN DIJCK.
Erfgenaam is haar dochter Barbara NIJS.

Getuigen: Jan NIJS en Jan ASSELS.

Gemaakt door pastoor J. VANDEN PUTTE.

N.B. Barbara had een natuurlijke dochter, genaamd Barbara, geboren rond 1637 van Laureys DENIJS.

=====

T. 38 TESTAMENT VAN Jan KAUTERS, man van Lucia LENAERTS
(19-4-1660)

=====

Zijn vrouw "sal voer dit loopende jaer indoen en genieten alle vruchten van sekere 1,5 dagmaelen landt in twee plecken gelegen waervan 1 pleck gesaait is met terwe, d'andere met koeren, welke pleck landt na sijn doet sal gaen naer eerste dochter Maria

Gemaakt door pastoor J. VANDEN PUTTE.

=====

T. 39 TESTAMENT VAN Maria JANDELONS, vrouw van Hendrick
DE KINDER (7-3-1661)

=====

Om een rente af te leggen op het huis waar ze in wonen schenkt ze haar man een half bunder land gelegen bij het Hoxembos en dat ze samen hebben verworven.

Haar man krijgt eveneens een rente van 7 gulden welke zij hebben van Geert VRANCKEN om een andere rente op hun goederen mee af te leggen.

Haar man mag een stuk land verkopen van haar, de helft van een bunder en van een half dagmaal gelegen "over d'andere sijde Hoxem", evenals die goederen die haar moeten toekomen uit de deling tussen haar en haar broeder gelegen te "Dombien" om er de vorige renten mee af te leggen.

Aan haar dochter Margriet geeft ze haar drie ringen, haer roeyen rock ende haeren bouw, een dosijn servietten, een bet met toebehoirten, haeren geraet, een koey als sij sal coemen tot stand.

Haar erfgenamen zijn haar kinderen.

Getuigen: Govaert TILEMANS en Libertus TILEMANS

Gemaakt te Houtem in hun huis gelegen op de "Hey" door pastoor J. VANDEN PUTTE.

=====

T. 40 TESTAMENT VAN Jan MAES en Geertruyt VANDEN SCILDE
(26-3-1661)

=====

De langstlevende moet aan al hun zonen geven "noch niet gestelt wesende tot staet als de selven hun sullen willen stellen tot staet een peerdt oft inde plaetsche van het peerdt te geven elk dertich pattacons, item aen iederen sone een half bonder landt, sonder dat (ze het mogen) alieneren oft andersins te disponeren voor de doot van beyde hunnen ouders". Na de dood van de ouders zal dat half bunder in gemene deling komen tussen al de wettige kinderen.

De langstlevende betaald de helft van de kosten "die sullen geschieden ende nodig zijn op de maeltijdt van alle hunne kinderen soe dochters als sonen als de selven sullen komen tot staet oft inde plaetsche van te doen de helft van de kosten sullen aen de selven geven de somme van hondert gulden eens".

De huwende dochters krijgen van de langstlevende ieder "drij koeyen een bed met toebehoirten, vier paer slapenlaeckens twee eele ende twee groven".

De langstlevende krijgt elf roeden land in een stuk gelegen boven "de Bruel" reg. "de capelle van Bost", de erfgen.

Otten IMMES, Gielis VAES en het gasthuis van Tienen.

Erfgenamen zijn hun kinderen.

Getuigen: Steven MARNEF en Jan CLEYNEN.

Gemaakt te Bost door pastoor J. VANDEN PUTTE.

wordt vervolgd.